

ВІДЗИВ

офіційного опонента **МУКАН НАТАЛІЇ ВАСИЛІВНИ** на дисертацію **ТАЛАЛАЙ ЮЛІЇ ОЛЕГІВНИ «МОДЕРНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У СТАРШИХ ШКОЛАХ КРАЇН ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЄВРОПИ В УМОВАХ МУЛЬТИЛІНГВІЗМУ»**, подану до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю *13.00.01 Загальна педагогіка та історія педагогіки*

Світові тенденції глобалізації, інтеграційні процеси, налагодження та розвиток міжнародної співпраці у політичній, економічній, соціальній, культурній сферах на початку ХХІ століття зумовлюють необхідність оволодіння іноземними мовами кожною людиною з активною життєвою позицією.

Основними пріоритетами національної політики у сфері освіти є формування національних і загальнолюдських цінностей, забезпечення адекватної освіти усім громадянам та мешканцям України з метою розвитку конкурентоспроможного суспільства.

У нормативних документах, що регулюють розвиток освіти у нашій країні, спілкування іноземною мовою відноситься до однієї із ключових компетентностей випускника сучасної загальноосвітньої школи. На жаль, поки що знання, вміння і навички з іноземних мов більшості випускників школи бажають бути кращими. Хоча, варто зауважити, що з кожним роком кількість абітурієнтів, що вступають до вищих навчальних закладів та демонструють вільне володіння іноземною мовою, зростає.

Зрозуміло, що шкільна освіта в Україні потребує реформування. А це зумовлює необхідність ґрунтовного аналізу її сучасного стану, використання потенціалу власних педагогічних традицій, врахування міжнародних освітніх тенденцій, екстраполяції кращих зразків зарубіжного досвіду і на їх основі прогнозування перспектив її розвитку в майбутньому.

Значних успіхів у процесі реформування загальноосвітньої школи, зокрема іншомовної підготовки учнів, досягли країни Центральної Європи. На початку ХХІ століття шкільництво Республіки Австрія, Чеської Республіки, Словацької Республіки, Республіки Польща, Угорщини характеризується запровадженням змін, спрямованих на підвищення якості освітніх послуг, а відтак і підвищення рівня навчальних результатів. Це

стосується й іншомовної підготовки школярів, в основу якої покладено мультилінгвізм, що є соціокультурним феноменом, широко поширеним не тільки у Європі, але й у цілому світі. Сьогодні володіння кількома мовами є запорукою як конкурентоспроможності та професійної реалізації, так і мирного співіснування та взаємодії з представниками інших культур та націй у повсякденному житті людини.

В основу організації вивчення іноземних мов в Україні покладено «Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти», якими послуговуються й досліджувані країни. Отже, звернення до сучасної педагогічної теорії й практики зарубіжних країн, прагматична значущість виконаного компаративного дослідження, розробка рекомендацій щодо використання зарубіжних педагогічних досягнень у вітчизняній педагогічній реальності доводить його актуальність та доцільність.

Доцільність вибору теми роботи підтверджує і той факт, що вона відповідає напрямку досліджень Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка «Зміст навчання і виховання в умовах реформування освіти в Україні». Тему дисертаційного дослідження затверджено вченою радою Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (протокол № 17 від 27.11.2014) й узгоджено в Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 9 від 23.12.2014).

Дисертанткою на належному науковому рівні обґрунтовано вибір теми, чітко сформульовано мету й завдання дослідження, а також зроблено логічні висновки відповідно до визначених завдань.

Достовірність наукових результатів дослідження забезпечується не лише належною методологічною та джерельною базою дослідження, яка складає 362 найменування та свідчить про інтенсивну науково-пошукову роботу, а й аргументованістю, об'єктивністю, логічністю викладу матеріалу, адекватним вибором методів дослідження, що визначені з урахуванням специфіки педагогічної розвідки.

Безперечно, дисертація характеризується *науковою новизною*, яка полягає, передусім в тому, що *вперше* у вітчизняній педагогічній науці на основі цілісного наукового аналізу розглянуто модернізацію теоретико-методичних засад навчання іноземних мов у старших школах країн Центральної Європи в умовах мультилінгвізму; *висвітлено* освітню мовну політику країн Центральної Європи в умовах мультилінгвізму; *визначено* організаційні засади іншомовної освіти старшокласників у країнах

Центральної Європи в умовах мультилінгвізму; *уточнено* лінгводидактичні принципи, форми, методи та підходи до навчання іноземних мов у старших школах країн Центральної Європи, а також зміст понять, які розкривають проблему й специфіку іншомовної освіти («багатомовність», «мультилінгвізм», «індивідуальна багатомовність» та ін.); *визначено* перспективні напрями розвитку іншомовної освіти школярів в Україні.

Не викликає сумніву *практичне значення* одержаних результатів дослідження, які полягають у тому, що основні наукові положення, висновки, методичні рекомендації використовувалися у процесі підготовки вчителів іноземних мов, зокрема у процесі читання лекційних курсів та проведення семінарських занять з таких дисциплін, як «Шкільний курс іноземної мови та методика її викладання», «Практична граматики англійської мови», «Практичний курс другої іноземної мови».

Матеріали дослідження можуть бути використані у роботі вчителів іноземних мов у середніх школах України, а також слугувати джерелом для отримання методичних знань й педагогічного досвіду для майбутніх педагогів.

Вважаємо, що структура дисертації, що складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків, розкриває її зміст, відзначається послідовністю, цікавим змістовим матеріалом, аргументованістю зроблених висновків. Розділи пов'язані внутрішньою закономірністю і послідовністю викладу думок.

Логіка першого розділу дисертації Ю.О. Талалай «Теоретико-методологічні засади дослідження проблеми навчання іноземних мов в умовах мультилінгвізму» зумовила необхідність характеристики багатомовності як міждисциплінарного феномену; визначення специфіки формування багатомовної особистості у сучасному науково-педагогічному дискурсі; висвітлення дидактичних моделей формування багатомовної особистості учня в процесі навчання іноземної мови; вивчення передумов становлення і розвитку систем шкільної іншомовної освіти у європейських країнах; дослідження розвитку вітчизняної системи навчання іноземних мов в історичному дискурсі.

Привертає увагу виконаний у другому розділі дисертації під назвою «Організаційні засади реалізації мультилінгвального підходу до навчання іноземних мов у старшій школі країн Центральної Європи в умовах мультилінгвізму» аналіз мовної та освітньої політики Європи, зокрема ролі і

місця мультилінгвізму у них; загальної концепції мовної освіти країн-членів ЄС та іншомовної освіти в контексті мультилінгвального підходу.

Важливе місце у роботі відводиться вивченню лінгводидактичних аспектів іншомовної освіти в старшій школі країн Центральної Європи, що відображено у третьому розділі.

Та найважливіше значення, на наш погляд, належить характеристиці перспектив використання досвіду країн Центральної Європи в галузі реформування шкільної іншомовної освіти у вітчизняних умовах.

Основні положення дисертації Ю.О. Талалай повною мірою відображено у 9 одноосібних працях авторки, серед них 5 – у наукових фахових виданнях, 1 – у зарубіжному виданні, 1 – у виданні, що включене до міжнародних наукометричних баз даних, 2 – у збірниках матеріалів наукових конференцій.

Результати роботи отримали апробацію під час виступів авторки на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Автореферат дисертації відображає основний її зміст.

Оцінюючи позитивно дисертаційне дослідження, вважаємо за потрібне висловити певні *побажання* та *зауваження* дискусійного характеру:

1. У підрозділі 1.3 охарактеризовано дидактичні моделі формування багатомовної особистості учня в процесі навчання іноземної мови, запропоновані австрійськими, ізраїльськими, французькими, болгарськими, американськими вченими. Вважаємо, що у цьому підрозділі варто було б висвітлити ще й напрацювання чеських, словацьких, польських, угорських фахівців у галузі лінгводидактики, адже досліджується досвід країн Центральної Європи.

2. Щодо розділу 2, в якому виконано аналіз організаційних засад реалізації мультилінгвального підходу до навчання іноземних мов у старшій школі країн Центральної Європи, то на наш погляд тут варто було б виокремити не тільки позитивний досвід, але й недоліки та проблеми, з якими стикаються європейські країни у зв'язку із великим напливом іммігрантів, які не знають ні державної мови країни, до якої вони прибули, ні англійської як мови міжнаціонального спілкування.

3. Заслуговує на схвалення виконаний у розділі 3 аналіз лінгводидактичних аспектів іншомовної освіти в старшій школі країн Центральної Європи. Поважаючи право авторки на власне бачення проблеми дослідження, дозволимо собі висловити побажання щодо вироблення єдиної моделі іншомовної освіти в умовах багатомовності, відповідно до якої можна

було б виконати аналіз теорій, концепцій, підходів, покладених в основу навчання, головної мети та завдань, окреслених результатів навчання, організаційних форм та методів, форм та видів оцінювання тощо. На основі цієї моделі можна було б виокремити спільне та відмінне у досвіді досліджуваних країн та подати ключові характеристики у вигляді порівняльної таблиці.

4. Хочемо висловити надію, що на основі окреслених перспектив використання досвіду країн Центральної Європи в галузі реформування шкільної іншомовної освіти у вітчизняних умовах, авторкою будуть розроблені конкретні науково-методичні рекомендації, використання яких сприятиме модернізації навчання іноземних мов в Україні.

5. На початку дисертації подано перелік скорочень та умовних позначень, на сторінках дисертації зустрічаються терміни та поняття з інших мов, а також їх переклад українською мовою. Вважаємо, що було б доцільно представити перелік термінів, що позначають явища, притаманні освітнім системам країн Центральної Європи у додатку та подати не тільки їх переклад, але й коротку характеристику.

6. Слід зазначити, що у тексті дисертаційної роботи зустрічаються комп'ютерні огріхи та інші недоліки технічного характеру.

Висловлені зауваження, побажання і дискусійні питання не заперечують позитивної оцінки наукового рівня дисертаційної роботи, яка вносить суттєвий вклад у вирішення однієї з актуальних проблем загальної педагогіки та історії педагогіки – модернізації навчання іноземних мов у старшій школі в умовах мультилінгвізму.

Вважаємо, що теоретично і практично зорієнтована праця Талалай Юлії Олегівни відкриває нові шляхи для вдосконалення навчального процесу у старшій школі, а також формує підґрунтя для подальшого студіювання багатьох актуалізованих у рецензованій дисертації проблем.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК

1. Отже, рецензоване дисертаційне дослідження на тему «Модернізація навчання іноземних мов у старших школах країн Центральної Європи в умовах мультилінгвізму» є самостійним завершеним, цілісним дослідженням актуальної проблеми у галузі загальної педагогіки та історії педагогіки.

2. Визначена мета й сформульовані завдання дослідження розв'язані глибоко та доказово. Основні результати дослідження знайшли відображення

у 9 працях авторки.

3. Виклад дисертаційного матеріалу вирізняється логічністю, послідовністю, науковою обґрунтованістю положень. Автореферат підготовлено відповідно до чинних вимог, його зміст відображає структуру, основні положення, результати та висновки дисертаційної роботи.

4. Дисертаційна робота, її актуальність, зміст, обсяг та наукова новизна, теоретична та практична значущість, обґрунтованість наукових положень, вірогідність висновків, використані методи дослідження, якість оформлення та повнота викладу повністю відповідають вимогам МОН України до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук і «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 567 зі змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 18.08.2015 р. № 656.

5. Її авторка Талалай Юлія Олегівна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.01 *Загальна педагогіка та історія педагогіки*.

Офіційний опонент:

професор, доктор педагогічних наук,
завідувач кафедри іноземних мов
Інституту гуманітарних та соціальних наук
Національного університету
«Львівська політехніка»

Н. В. Мукан

Підпис Мукан Н.В. засвідчую:
Вчений секретар
Національного університету
«Львівська політехніка»

Р. Б. Брилітський